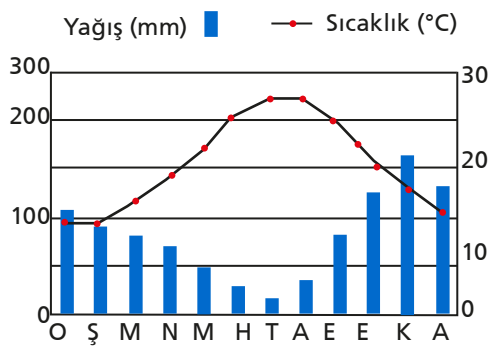
COĞRAFYA Sınıf-9

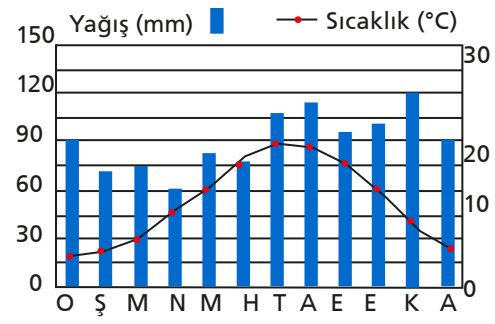
OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU YERYÜZÜNDEKİ İKLİM TİPLERİ, ILIMAN VE SOĞUK İKLİMLER

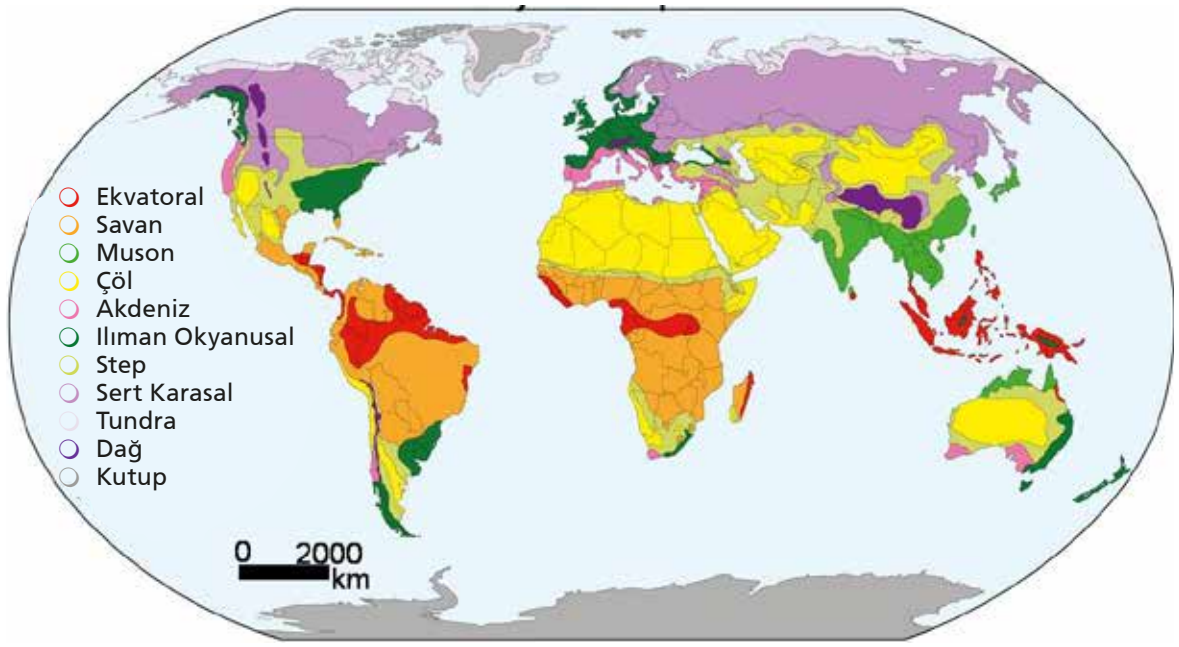
Akdeniz İklimi

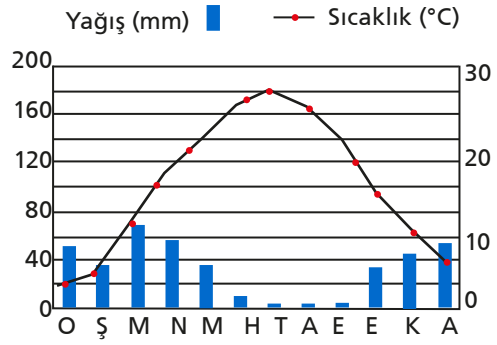
30° ile 40° kuzey ve güney enlemleri arasındaki Akdeniz kıyısı çevresi, Portekiz'in güney kesimi, Güney Afrika'daki Kap Bölgesi, Şili'nin orta kesimi, Kuzey Amerika'nın Kaliforniya Bölgesi, Avustralya'nın güney ve güneybatı kıyılarında etkili olan iklimdir. Sıcaklık ortalaması, 15°C ile 20°C arasındadır, yıllık sıcaklık farkı ise 18°C civarındadır. Yağışların önemli bir miktarı kış mevsiminde düşer. Kış yağışları, cephe yağışı şeklindedir. Yıllık yağış miktarı, ortalama 600-1.000 mm arasında olup yağış yıl içine düzenli dağılmamıştır. Doğal bitki örtüsü, kızılçam ağaçlarından oluşan ormanlardır. Ancak ormanların tahrip edildiği alanlarda maki bitki topluluğu yayılmıştır.

Ilıman Okyanusal İklim

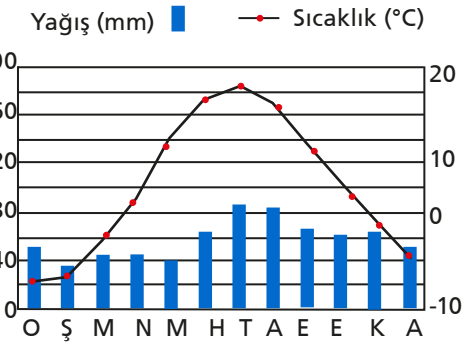
30° ile 60° kuzey ve güney enlemlerindeki Avrupa'nın batı kıyıları ile Kuzey Amerika'nın batı ve güneydoğu kıyılarında, Avustralya ile Güney Afrika'nın doğu kıyılarında, Yeni Zelanda ile Şili'nin güney kıyılarında etkili olan iklimdir. Sıcaklık ortalaması, 15°C civarında olup, yıllık sıcaklık farkı 10°C civarındadır. Yıllık toplam yağış miktarı, ortalama 1.500 mm civarında olup yağış yıl içine düzenli dağılmıştır. Doğal bitki örtüsü, alçak kıyı kuşağında kışın yaprağını döken ormanlar, iç ve yüksek kesimlerde önce karışık ormanlar daha yükseklerde ise iğne yapraklı ormanlardır.

Step İklimi

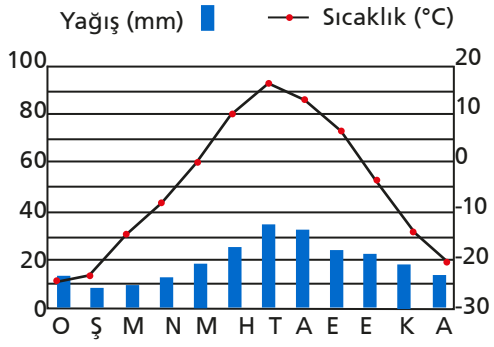
Orta kuşakta deniz etkisinden uzak olan karaların iç kesimlerinde etkili olan iklimdir. Orta Asya'da, Kuzey Amerika'nın, Orta Doğu ülkelerinin, Avustralya, Afrika ve Güney Amerika'daki çöl bölgelerinin etrafında dar bir şerit hâlinde görülür. Sıcaklık ortalaması, 15°C civarında olup yıllık sıcaklık farkı 15°C ile 30°C arasındadır. Yağışlar bahar döneminde yükselim yağışı şeklindedir. Yıllık toplam yağış miktarı, ortalama 250-500 mm civarında olup yağış yıl içine düzenli dağılmamıştır. Doğal bitki örtüsü ilkbahar yağışlarıyla yeşeren, yaz sıcaklarıyla kuruyan, kısa boylu otlardan oluşan step (bozkır) bitki örtüsüdür.

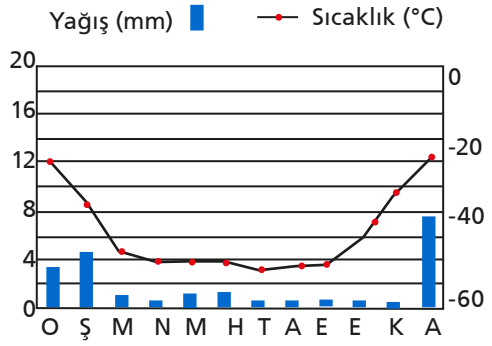
Sert Karasal iklim

Orta kuşak karalarının yüksek enlemlerinde (Sibirya, Kanada, Norveç vb.) ve yüksek dağlık alanlarda etkili olan iklim tipidir. Sıcaklık ortalaması, 0°C ile 10°C arasında olup yıllık sıcaklık farkı 20°C ile 40°C civarındadır. Yağışlar yaz döneminde yükselim yağışı şeklindedir. Yıllık toplam yağış miktarı, ortalama 500-600 mm civarında olup yağış yıl içine düzenli dağılmamıştır. Doğal bitki örtüsü, soğuğa dayanıklı iğne yapraklı ağaçlardan oluşan tayga ve boreal adı verilen ormanlar ile yaz yağışlarıyla yeşeren uzun boylu çayırlardır.

Tundra İklimi

60° ile 70° kuzey enlemleri arasındaki karalarda görülen ve kutup altı iklimi olarak da isimlendirilen iklim tipidir. Sıcaklık ortalaması 0°C'nin altında olup yıllık ve günlük sıcaklık farkı oldukça yüksektir. Yağışlar sıcaklığın arttığı dönemde yükselim yağışı şeklindedir. Yıllık toplam yağış miktarı, ortalama 250 mm olup yağış yıl içine düzenli dağılmamıştır. Doğal bitki örtüsü, yaz dönemi yeşeren kısa boylu ot ve yosunlardan oluşan tundra bitki topluluğudur.

Kutup İklimi

Güney Yarım Küre'deki Antarktika kıtası ve Kuzey Yarım Küre'de yer alan Grönland Adası'nın iç ve kuzey kısımlarında görülen iklim tipidir. Sıcaklık ortalaması 0°C'nin altında olup yıllık ve günlük sıcaklık farkı oldukça yüksektir. İklim bölgesinde, buharlaşma olmadığı için yağış miktarı düşüktür. Doğal bitki örtüsü yoktur.

Yüksek Dağ İklimi

Bu iklimde sıcaklıklar, yükseltiye bağlı olarak yıl boyunca düşüktür. Asya'da Himalayalar, Kuzey Amerika'da Kayalıklar, Avrupa'da Alpler ve Güney Amerika'da And Sıradağları bu iklimin en belirgin görüldüğü yerlerdir. Bu alanlarda yıllık sıcaklık farkı ve yağış miktarı çevrelerine göre fazladır. Yüksek dağ ikliminin bitki örtüsü, yamaçlardan yükseldikçe kuşaklar oluşturur.

SORULAR

1.
• Toprak yılın büyük bir döneminde donmuş haldedir.
• Yaz aylarında toprağın üst kısmında çözülmelerle birlikte bataklıklar oluşur.
• Yıllık yağış miktarı 250 mm civarındadır.
Yukarıda özellikleri verilen iklim tipi hangisidir?
A) Tundra iklimi B) Savan iklimi
C) Karasal iklim D) Ekvatoral İklim
E) Muson iklimi **Cevap: A**

2.
• Kutup iklimi sadece Kuzey Yarım Küre'de görülür.
• Tundra ılıman iklimler arasında yer alır.
• Step ikliminin bitki örtüsü bozkırdır.
• Akdeniz ikliminde kış sıcaklık ortalamaları yüksektir.
• Ilıman okyanusal iklimlerde yağış rejimi düzenlidir.
Yukarıdaki ifadelerden kaç tanesi doğrudur?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5
Cevap: C

3. Aşağıdaki iklim tiplerinden hangisinde sıcaklığın arttığı dönem ile yağışın arttığı dönem birbiriyle benzerlik göstermez?
A) Akdeniz B) Tundra
C) Savan D) Muson
E) Sert karasal **Cevap: A**